

gū illū. **U**n etiā ps. **Q**m̄ mille āni ān
oculos tuos sicut dies besterna q̄ p̄terijt
Ad quā vitā nos p̄ducatur iesus x̄ps ma
rie filius: q̄ sine fine viuit z regnat Amē

Incipit tractatus

de septem sacramentis.

A sacramēta sunt septē q̄ de
us instituit. z in q̄libet sa
cramēto dat gr̄a digne re
cipienti ip̄m sacramentum
Querit q̄ sunt sacramenta
nec̄itatis. R̄ndeo fm̄ Ray. q̄ q̄nq; .s.
baptism⁹. cōfirmatio. eucharistia. p̄ma.
et extrema vinctio. Et dicuntur nec̄itatis
q̄ sunt in p̄cepto. z tenet q̄libet ad ea
susceptenda p̄ loco z tpe. Reliq̄ duo sūt
sacramenta voluntat⁹. .s. ordo z matrimo
niū. **Q**uerit vtrū sacramenta debeant
p̄ctōribus dari. R̄ndeo fm̄ Raymun/
dū p̄pter occulta p̄ctā nō p̄nt sacra
menta denegari alicui nisi p̄ amonitōez secre
tam in sp̄ali: vel publicā factā in gene
rali. vt p̄tz de p̄se. di. ij. c. phibeat. Exi
stens aut̄ in p̄ctō mortali: siue occulto si
ue manifesto mortālī peccat recipiēdo
vt p̄tz dist. xl. c. multi. z. xcy. c. illd. xi. q.
ij. c. audī. Sūt z ministrās sacramēta
in p̄ctō mortali peccat mortālī. **Q**ueri
tur. vtrū possint iterari sacramēta. R̄n/
deo tria sacramēta nō p̄nt iterari. .s. bap
tism⁹ z cōfirmatio z ordo. q̄ in collatōe
cuiuslibet triū p̄dictōz imp̄m̄i carac
tē. q̄ etiā p̄ mortē ab aīa nō p̄t separi.
Un si q̄s resuscitaret nō esset baptisan/
dus. nec cōfirmāndus. nec reordināndus.
Sec⁹ est d̄ q̄tuor alijs sacramētis **U**n
Hugo de scō vic. dr. Si lazarus p̄ re
suscitatōem voluisset resumpsisse vxores
suā: oportuisset q̄ d̄ nouo p̄traxisset **U**n
p̄ mortē soluit m̄rimoniū. Sūt eucha
ristia z p̄ma z extrema vinctio reiterant̄.

De p̄mo sacramēto. .s. baptismi **A**
baptismus est p̄mū sacramentū z
ianua oīm sacramētoz. z etiā est

fundamentū oīm sacramētoz. quia nul
li cōfert aī ip̄m in ecclia aliq̄d sacramē
toz. **Q**uerit quis sit effectus cathedri
mi. **R**espōdeo fm̄ Tho. in. iij. dist. vi.
q̄ exorcismus habet effectū in corpore z
in aīa. quia minuit p̄tatem demonis ne
possit tantū in hoīe sicut p̄us. ne bap
tism⁹ z alia bona impediatur. **S**ed p̄dic
ta potestas demōis totalī in bap
tismo tollit **S**icut pharo p̄us flagellatus est
p̄plo nō egresso de egypto. z postea po
pulo egresso totalī i mari rubro **Q**uod
est figura baptismi dē submersus. **Q**ue
rit. vtrū om̄es teneant ad baptismū. **R**e
spōdeo fm̄ Tho. in. iij. dist. vi. **Q**uilibet
tenet etiā sanctificatus in vtero p̄
ter tres rōes. **P**rimo q̄dem p̄pter acq̄rē
dum caracterē quo adunet p̄plo dei. et
quasi deputet ad p̄cipiēda diuina sacra
mēta. **S**cōdo vt p̄ baptismi susceptōem
passioni x̄pi corporaliter cōformet **T**er
tio p̄pter bonū obediētē. q̄ p̄ceptuz de
baptismo oībus datum est. **J**ohis. iij.
Nisi q̄s renat⁹ fuerit ex aqua z c̄. **Q**ue
rit vtrū baptismus aque possit in ali
quo suppleri. **R**espōdeo fm̄ Petruz de
tharentasia fm̄ cōem legem nō p̄t in
puulis suppleri: cum nō possint habere
vsum liberī arbitrii. **S**ed si p̄ christo oc
cideretur: p̄te credit q̄ saluarent sine bap
tismo aque. **I**n adultis aut̄ p̄t suppleri
p̄ baptismum flammis siue contritiōis
et p̄ baptismuz sanguinis. id est marty
rii. **E**t hoc intellige quādo est articulus
nec̄itatis. **Q**ueritur vtrū puer in
vtero existens possit baptisari. **R**espō/
deo fm̄ Thomā vbi supra: nō potest.
quia talis deo notus est non ecclie. nec
subijci potest operatōi ministroz ec
clesie. **U**nde Augustinus dicit. q̄ sicut
qui non vixit nō potest mori. ita qui na
tus nō fuerit non potest renasci. **N**ō de
bet autē mater sc̄ndi vt puer possit na
sci et baptisari **Q**uia fm̄ ip̄sum nō sunt
facienda mala vt eueniant bona. **D**e
bet tamen ip̄a mater sc̄ndi si iam defuncta

De sacramēto

effet. et puer adhuc in ea viuet. **Q**ueritur, quid faciendū esset quādo apparet aliquod membrum pueri et timeat imminere mortis periculū. Respondeo qd in tali periculo egressa parte pncipali. s. capite baptisari debet. h. sec^o est de alijs partib: vt de manu vel de pede. q̄uis nō noceat si ille pres asp̄gantur baptis mali aqua. qz diuina misericordia nō est arāda. Et si postea plenarie nascat tūc sub tali cautela baptiset sub hac forma. **N**ō te rebaptisabo si es baptisatus. sed si nō es baptisatus: tūc ego baptiso te in noie patris et filij et spūs sancti. **S**ciendum qd materia baptisimi est aqua pura naturalis. **N**ō baptisimus nō pōt fieri in vino. nec in ceruisia. neq; in vīna. neq; in aliquo alio liquore. **S**z forma verborū baptisimi est hec. Ego te baptiso in noie patris et filij et spūs sancti. vt patz extra de baptisimo. ca. pmo. et sine his vrbis nō pōt fieri baptisimus. **S**ciendū qd ille verule q̄ pueros baptisant in articulo mortis sic dicētes Solt du leben solt dyr das eyn bar. solt du aber dan sterban solt es eyn douff. in noie p̄ris et filij et spūs sancti. **T**ales mulieres cuz talib; verbis nō baptisant. **Q**uerit qui possint baptisare. **R**espōdeo qd debet minister baptisimi fm omēs theologos est sacerdos. **S**z in necessitate qlib; potest baptisare. siue vir siue mulier fidelis siue infidelis: dūmodo habeat intētoez baptisandi et seruat formā ecclesie. **S**z tamē clericus nō debet baptisare p̄sente p̄sbytero. neq; laicus p̄nte clerico. neq; mulier p̄nte viro. vt p̄z dist. iij. c. mulier **Q**uerit. vtrū baptisim^o debeat p̄ aliqd tempus differri. **R**espōdeo fm beatus **T**ho. Magis est laudabile qd puer q̄ citius potest fieri baptisef. **P**rimo quia interim mori posset et damnaret. **S**ecūdo. quia demones nō habent tantā potestatem in baptisatis sicut in nō baptisatis. neq; quātum ad nocumēta spūalia neq; ad corporalia. **¶** **Q**uis

est effectus baptisimi. **R**espōdeo qd baptisimus habet multiplices effectus de quibus aliquos hic dicam. **P**rimus est qd baptisimus fm Bonauenturā sup. iij. dist. iij. dignē suscipientib; delet omnē culpam originalem mortalem et veniale et restituit p̄mariaz innocēciam quo ad animā. **H**oc probat. quia si sic moreret statim ad celum euolaret. sed hoc nō fit nisi omī culpa deleta. **¶** **S**ecūdo effectus. qd ignem infernale et etiaz purgatorij extinguit quātum ad ipm baptisatum. vt de cetero ignis infernalis vel purgatorius nō possit in eū agē nisi ipse post modum peccādo reaccenderet eū cōtra se. **¶** **T**ertius admirāda est fatuitas illoz qui post baptisimū peccāt cum volūtarie ignem in p̄rium subiectum reaccendunt. **¶** **T**ertius effectus qd baptisimus delet oēm satisfactionem pro peccatis quam homo in p̄senti deberet pro peccatis suis explere: vt patet. quia si aliq̄s infidelis in deus vel paganus mille annos vixisset. et omni die mille peccata mortalia cōmisisset si p̄terit et fidem suscepit. et sic cū deuotōe baptisatus fuerit: tūc nulla penitētia satisfactoria sibi imponēda est. p̄ omibus peccat̄ suis. qz baptisim^o tollit omnē satisfactōnem. **¶** **E**t si talis sic post baptisimū moreret statim ad celum euolaret. **¶** **Q**uartus effectus est qd fomitem mitigat. qz in baptismo datur hoī grā ad sup̄rimendū fomitem peccati. **S**z diceret q̄s. quare baptisim^o nō delet omnem fomitem peccati sicut delet peccatū originale de quo fomes p̄cedit. **R**espōdeo qd p̄pter fragilitatis p̄prie cognitōez et p̄pter nrāz humilitatē. **J**ob. vi. **Q**uem fortitudo mea vt sustineā. **E**t vt inuocemus diuinum auxiliū et dei misericordīā vt p̄seruet nos a malis. **p̄s.** **D**iserere mei dñe qm̄ infirm^o sum. **I**te p̄pter exercitādem. s. vt resistamus vitijs et cōcupiscētis carnalibus et sic habeamus materiam exercēdi p̄tutes et merēdi gloriā. **¶** **N**ō **B**reg^o. **T**empratio cui

Baptismi xvij

non consentit nō est peccatū: h̄ est mare/ria exercendē virtutis. Ambro. sup lucā
Nemo poterit coronari: nisi vicerit. ne/ mo aut̄ p̄t vincere nisi añ certauerit. **U**n̄ debemus viriliter pugnare cōtra carnes nostrā. z contra eavicia ad q̄ naturalit̄ inclinati sum⁹: siue sit ira siue inuidia: si/ ue luxuria. **U**nde Bern̄ Quoties resti/ teris: totiens coronaberis. **E**ryt mul/ ras coronas mereamur tūc fomes peccī in nobis manet: z non delet̄ ex toto ī ba/ ptismo q̄uis mitiget. **Q**uint⁹ effect⁹ ē a potestate diaboli liberatio. qz bap/ tizatus ex toto a potestate diaboli eripit̄ vt de cetero non possit diabolus in euz nisi p̄ consensum peccī se ei subijciat. **U**nd̄ Bern̄. in quodā s̄mone. Potest inimic⁹ excitare temptatōis motū. h̄ in te est si volueris dare seu negare consensum. er/ go diabolus est sicut canis ligat⁹ qui p̄t erga hoīem latrare h̄ non p̄t eū ledē ni/ si velit ad eū accedē. **U**n̄ Aug⁹. sup ps̄. Diabolus plerūqz vult nocere: h̄ nō po/ test: quia potestas eius est sub p̄tate dei Nam si tm̄ posset nocere diabol⁹ q̄ntuz veller: aliq̄s iustoz nō remaneret. **A**mbrosi⁹ sup lucā. Diabolū nocere nō pos/ se cognoscas. **S**ext⁹ effectus est: q̄ hoīem efficit templū dei. **Q**uod signatum est in hoc q̄ sp̄s sanctus descendit in spe/ cie columbe sup christū baptizatum. vñ de tota trinitas mansionē habet in ba/ ptizato. **J**oh. i. 4. Ad eū veniem⁹ z mā/ sionē apud eū faciemus. Ergo male fa/ ciunt qui post baptismū scienter morta/ liter peccāt. **E**xpellūt eū patres z filios z sp̄s sanctum. z diabolū introducūt qui expulsus antea fuit per baptismum qui nihil habet eis dare: nisi eternū sup/ plicium: z eterna mala. **S**eptim⁹ effe/ ctus est q̄ caracterem imprimat q̄ est in/ delibilis. quo caractere christiani bap/ tizati a n̄ christianis in die iudicij discer/ nentur. z bonis cedat ad magnum ho/ nozem malis autem ad malam confusi/ onem. **Q**uia caracter ostendit: q̄ ip̄i ser/

uituti christi se subdiderūt. et in bap/ tismo diabolo z eius pompis renūciaue/ runt. **O**pera eū eorum mala associata characteri ostendūt q̄ infidelibus deterē ores z abhominabiliores facti sunt p̄pter iniusticias suas. **U**n̄ Aug⁹. **Q**uan/ to gradus alior: tanto casus decluior. **S**ed quia christiani per signum caracte/ ris sunt sup omnes infideles exaltati. ergo eorū casus erit eorum maior cōfu/ sio. **S**ecundus effectus est. q̄ filiū dei efficit. ad quod signā dum sup christum baptizatum audita est vox illa. hic est fi/ lius meus dilectus. **E**x quo elicitur cū quāta diligētia nutriendi sunt tales filij summi regis. qz si cum omī diligētia nutriūtur filij comitum vel regum terre noz. cum quāta diligētia nutriendus est puulus quem cōstat esse filium dei **D**e illis q̄ sunt in adulta etate nescitur vtrū sint filij dei vel filij diaboli. **E**cclias. ix. Nescit homo an amore vel odio dign⁹ sit. **S**ed de puulo q̄ est baptizatus quē nō dum est in etate q̄ possit peccare: con/ stat q̄ est filius dei **U**nde multū peccāt mulieres z matres q̄ male tractant su/ os puēos maledicēdo ip̄is. quod nullo modo licet. **S**ed reuerēter tractādi sūt p̄pter reuerentiam dei qui eos inhabi/ tat. **H**onus effectus est celi apertio. **E**t in hoc ostendit̄ magna virtus baptismi qui cum in terra exhibeatur: in celo ta/ mē opatur. **A**d designā dum hūc effec/ tum baptismi voluit dñs celum aperiri cū baptizaret a **J**ohāne baptista in ior/ dane. vt in hoc ostēderet q̄ q̄ cito bap/ tizatus in innocētia baptismali decedat euolat inueniēs sibi celū sp̄ apertū: cum añ baptismū homini adulto infern⁹ fu/ it apertus. z puero puo lymbus. **E**x quo patet quāta sit fatuitas mulierū que in/ cōsolabilr dolent de morte pueroz suo/ rum q̄ post baptismū decedūt añ q̄ bap/ tismale innocētiā pdiderūt. **V**alde fa/ tuum est eas dolere de hoc q̄ filij eorum trāseunt a societate hominū ad societa/

De sacramento

tem angeloz. a valle lachrymarum ad gloria. de exilio ad patriam. Filij enim vident inuidere desiderantes eos potius esse in hoc exilio quam in celo. Gaudere deberent potius quam filij sui de facili tantam gloriam acquirunt propter meritum passionis christi. ex quo baptisimus habet suum effectum. sicut et alia sacramenta. et solum doli dicitur si propter culpam parentum filij decessissent.

Pueri quoniam moriuntur propter culpam parentum Arceus possunt demereri in sex

D casibus quod pueri eorum moriuntur.

Primo quoniam nimis corde intimo diligunt pueros. et maiorem complacitiam et amorem ad eos habent quam ad deum. tunc dicitur quoniam ex sua bonitate subtrahit eis pueros. ut cor eorum ad deum erigatur et eum diligant. Unde Augustinus. Hoc ab homine colitur quod pre ceteris diligitur. Ergo si pueros supra deum diligunt eosdem suum deum faciunt. Et sic ratio quare illi pueri qui sunt multum affabiles et prudentes citius moriuntur. Quia parentes cum nimio affectu eos diligunt et cum nimia sollicitudine secundum cursum mundi nutriunt. Secundo cum quis inhonorat suos proprios parentes: tunc quoniam punitur in suis propriis filiis Unde legitur in cesario quod quidam inhonorauit suos parentes. et omnes filij eius in breui defuncti sunt. Tertio si res iniustas habent: tunc dicitur ex sua bonitate tales pueros morti permittit. ne ipsi pueri cum iniustis rebus vna cum parentibus damnarentur: hoc quare supra. 5. 4. Quarto propter malum exemplum parentum: quod puer talis fuisset forte imitatur vitam parentum suorum. et sic etiam puerus et malus effectus. si supuixerit. Quinto contingit quoniam propter hoc quod propria mater non vult pro se lactare suum proprium filium. sicut diuites mulieres que consueverunt habere nuntias: tunc quoniam lacipius nutricis non est ueniens ipsi puero sicut lac matris de quo nutritus est in utero et assuetus: sic quoniam pueri moriuntur qui quandoque supuixerint si propria mater eos lactasset. hoc probatur per hoc: quod qui sumit aliquem cibum quem antea non sumpsit: non ita cooperit sue nature sicut cibus

assuetus: ita etiam de puero. Sciendum tamen quod quando aliquid mater pro se non potest lactare puerum suum: tunc querenda est nutritrix fecunda. quod puer inclinatur secundum naturam nutricis sue que cum lactauit. Sexto contingit quandoque ex negligentia parentum sicut parentes qui pueros non custodiunt sed eos quandoque ad aquam vel ad ignem ex negligentia sua cadere permittunt. Vel etiam qui pueros secum collocant ad lectum et eos in somno dormiendo suffocant quod oino cauendum est. Et si in aliquo istorum sex iam predictorum parentes rei essent: tunc dolere deberent de morte puero suorum

De signis que fiunt ante et post baptismum

Ignis ante baptismum quatuor fit. et post baptismum tria fiunt. Queritur quid ista significet

Respondeo. quod prima exsufflatio et insufflatio signat spiritus maligni expulsionem. et boni introductionem. Ergo sacerdos dicit. Exi maligne spiritus. Secundo salis unmissio vel linitio signat gratiam et sapientiam et a peccatorum putredine preseruacionem. Unde gratia datur homini in baptismo. si vult vitare illa gratia tunc potest cum adiutorio dei. et mediante illa gratia viuere absque omni peccato mortali usque ad mortem. Et de hoc quere supra. xij. Tertio saline tractus ad aures et nares sensuum signat spiritualium operacionem ad audiendum et intelligendum ea que sunt salutis. Quarto unctio olei in pectore signat amorem dei quem debet gerere in corde suo. Et inter scapulas signat deuotam subiectionem preceptorum dei et ecclesie. scilicet ad obediendum deo et prelati ecclesie. Unde Bern. Quicquid vice dei precipit homo quod non sit certum displicere deo: hoc omnino est accipiendum quasi precipiat deus. Unde Luc. xx. Qui vos audit me audit. et qui vos spernit me spernit. **T**ria vero alia fiunt post baptismum Primo crismatio in vertice que signat christi gratiam in mente impressam. Secundo ipso

scitō cerei ad manū signat fidei z amoris
clancitatem. Tertio vestis cādida signat
innocētie restitutōem. **¶** Nota dū q̄ pu
eri qui sine baptismo decedūt ad lymbū
pueroz descendūt. vbi est pena damni
et nō sensus. quia nec esuriūt neq; sitiūt
nec habēt frigus nec calorē. simplr nul
lam penam sensibile sustinent. s̄ solum
modo q̄ sint puati visione dei. z hec est
pena damni. **¶** Querit̄ vtz pueri iude
ozū siles sint puerz chustianoꝝ sine bap
tismo decedūt. Rūdeo q̄ sic. qz habēt
eq̄lem culpaz. s. peccatū originale. z nul
lum actuale nec chustianoꝝ nec iudeoz
pueri. ergo habēt eq̄lem penā sez penā
damni. S; qm̄ infidelis ad ānos discre
tōis puenerit. si tunc nō suscepit fidez
tūc ip̄o facto peccat mortaliter nō susci
piēdo fidē. Et nullā excusatōem p̄t ha
bere infidelis. qz fides xp̄iana p̄dicata ē
p̄ vnūuersum mūdum. **¶** Nū xp̄s dixit di
scipulis suis **¶** Marc. xvi. Euntes in or
bem vnūuersum p̄dicare euāgelii oī cre
ature. ps. In oēm terram exiuit sonus
eorum zc. Et qm̄cūq; mort̄ talis infide
lis: tūc immediate ad infernū descendit
¶ Nū **¶** Marc. xvi. Qui crediderit z bap
tismus fuerit saluus erit. q̄ vero nō cre
diderit dānabit. In sup̄ quotienscūq; i
fidelis: siue paganus siue iudeus vsū
rōnis habēs sciēter facit p̄tra aliq̄d pre
ceptoz dei: toties peccat mortāl. z ig
norātia nō excusat tales. **¶** Nū **¶** Aug. de
grā z li. ar. Jō diuina p̄cepta data sunt
vt excusatio de ignorātia nō habeat

De sacramento

confirmationis.

A

Confirmationis vtrū sit sacramē
tum necessitatis. Respō deo
q̄ sic: z hoc p̄ter spūalem pu
gnā ad quā hō iuuat. licz sim
p̄l̄r nō sit sacramētū necessitatis. qz sine
eo p̄t hō saluari. s̄ nihilomin⁹ p̄temp⁹
eius damnabilis est. **¶** Hec **¶** Tho. in. iiij

dist. viij. **¶** Vtrū p̄feratur grā in sacramē
to p̄firmatōis. Respō deo s̄m **¶** Tho. q̄
grā p̄fertur nō solū cōiter sicut in quolibet
bet sacramēto p̄fert grā emūdans a pec
cato. sed etiā sp̄calis grā p̄ quā quis de
putat ad effectū scitatis. z ydoneus fit
ad xp̄m p̄ficēdū. **¶** Nū de grato facit ma
gis gratū. **¶** Itē querit̄. q̄b; debeat p̄fer
ri. Rūdeo s̄m **¶** Tho. Om̄ib; xp̄ia
nis: etiā puerz: v̄ris: z mulierib; q̄bus
cōis est pugna spūalis. qz s̄m **¶** Job. viij.
Dilicta est vita hoīs sup̄ terrā. **¶**
¶ Itē sciendū q̄ ad p̄firmatōem sex re
q̄runt. duo ex p̄te sacramēti in se. s. ma
teria crismatis. z forma verboꝝ q̄ talis
est. Signo te signo crucis: p̄firmo te cris
mate salutis. in noīe patris z filij z spūs
sancti. Duo ex p̄te m̄stri. s. dignitas pō
rificialis. z intētio debita. Duo ex p̄te su
scipientis. s. frons in qua debet fieri crismatio. z q̄ p̄firmandus sit baptisatus
¶ Et sciendū q̄ vnctio crismatis tripl̄r fit
in tribus sacramētis q̄ imp̄munt caracte
rē. In baptismo fit in vertice ad desig
nandū fidei susceptōem. In p̄firmatōe
fit in frōte ad designandū audaciā p̄fes
sionis xp̄i noīs In ordine fit in manib; ad
designandū p̄tatem p̄secrādi corpus
xp̄i **¶** **¶** Effectus p̄firmatōis ē mul
tiplex. Primo. qz grām datā in bap
tismo p̄seruat. ps. Confirma hoc de⁹ qd
opar⁹ es in nob. Secdo ad militiā spūa
lem p̄parat. z qz oēs xp̄iani debēt eē in
bello xp̄i. ergo oēs debēt recipe hoc sa
cramētū. vt facilius possint p̄tra mun
dum: carnē: z diabolū pugnare **¶** Ter
tio ad p̄fessionē p̄stantem noīs xp̄i aīat
quem oportet verū deū z verū hoīez cō
fiteri. Primo oportz vt p̄fiteamur eum
s̄m diuinā naturā patri z spūs̄cō coeq̄
lem. quod notat in forma verboꝝ vbi
fit expressio trinitatis. Secūdo vt cōfi
teamur eū s̄m humanā naturā crucis
supplicium p̄tulisse. qd notat in crucis cō
signatōe que fit in frōte. **¶** Et ne erubesci
samus vel timeamus ch̄istū confiteri.